

І С Т И Н И

БЙОРНСТЪЕРНЕ БЙОРНСОН

СЮНЬОВЕ
СУЛЬБАКЕН
•
ВЕСІЛЬНИЙ
МАРШ

CF FOLIO

Істини

Бйорнстърне Бйорнсон

Сюньове Сульбакен.

Весільний марш

«ОМІКО»

1857,1873

ББК 821.481

Бйорнсон Б.

Сюньове Сульбакен. Весільний марш / Б. Бйорнсон — «ОМІКО»,
1857,1873 — (Істини)

ISBN 978-966-03-8096-7

Бйорнстьерне Бйорнсон (1832–1910) – норвезький письменник і поет, лауреат Нобелівської премії з літератури 1903 р., автор тексту норвезького національного гімну. Його повість з життя селян «Сюньове Сульбакен» (1857) знаменувала початок нового етапу розвитку не тільки норвезької літератури, а й усього суспільства. Це зворушлива розповідь про норвезьких Ромео та Джульетту, які долають усі перешкоди і залишаються разом. Життю селян присвячена і повість «Весільний марш» (1873), в якій письменник змальовує норвезьких селян як людей, наділених творчим даром, надзвичайно чуйних і щирих.

ББК 821.481

ISBN 978-966-03-8096-7

© Бйорнсон Б., 1857,1873
© ОМІКО, 1857,1873

Содержание

Сюньове Сульбакен	5
Розділ перший	5
Розділ другий	12
Розділ третій	19
Розділ четвертий	26
Конец ознакомительного фрагмента.	28

Бйорнстьєрне Бйорнсон

Сюньове Сульбакен

Весільний марш

Повісті

Сюньове Сульбакен

Розділ перший

Посеред розлогих долин Норвегії височіють пагорби, які від ранку до вечора зусбіч осяває своїм промінням сонце. Люди, що мешкають ближче до підніжжя гір і рідше бачать сонце, називають такі пагорби Сульбакен – Сонячне узвишся. Дівчинка, про яку тут піде мова, мешкала саме на такому узвишші, і хутір теж називався Сульбакен. Сніг залягав там пізно восени, а танув найраніше – напровесні.

Господарі хутора були гаугіанцями*, їх прозивали «читцями», бо вони читали Біблію запопадливіше, ніж інші. Чоловік називався Гутторм, а дружина – Карен. Їхній син-первісток помер, тож вони три роки й ногою не ступали на східну половину церкви, де хрестили дітей. Згодом у них народилася донечка, яку вони хотіли наректи на пам'ять про сина Сюверта схожим іменем, тож доню охрестили Сюньов, більш співзвучного імені не знайшлося. Але мати називала дівчинку Сюньове, бо, доки та була малою, додавала завжди до імені «моя» – «Сюньове моя», їй здавалося, так легше вимовляти. Як дівчинка вже підросла, усі кликали її, як мати, – Сюньове. Навколишні мешканці мали одностайну думку, що, скільки сягає людська пам'ять, не було ще в їхній парохії такого милого дівчати, як Сюньове із Сульбакена.

Ще зовсім крихіткою батьки брали її щонеділі з собою до церкви, хоч дівчинка ще й не розуміла нічого з проповіді, їй здавалося, ніби священник водно лає Бента-Острожника, який завжди сидів під самою казальницею. Але батько наполягав на тому, щоб дівчинка ходила з ними, мовляв, хай звикає.

Мати також погоджувалася з ним, додаючи: «Невідомо, як за нею наглянуть удома, доки ми в церкві». Якщо в господарстві чахнуло якесь ягня, козеня чи поросля або занедужувала корова, худібку відразу дарували Сюньове, і тварина миттю оклигувала. Так запевняла матір. Батько не надто йняв тому віри, але чи не байдуже, кому належить маржинка, лиш би дужа була.

На іншому боці долини, біля самого підніжжя високих гір, лежав хутір Гранлієн – Смерековий схил, названий так через те, що з усіх боків його оточував дрімучий смерековий ліс, чи не найбільший в усій околиці. Прадід нинішнього господаря хутора воював і якийсь час перебував у Гольштайні, який взяли в облогу росіяни. З тієї військової виправи він привіз у своєму ранці чимало дивовижного чужинецького насіння та й посадив навколо хати. Проте з часом рослини вигинули, лише зі смерекових шишок, що випадково затесалися до насіння, виріс густий смерековий ліс, сховавши у своїй сутіні присадибні будівлі. Прадіда звали Турбйорном на честь діда; його найстаршого сина – Семуном, на честь батька. Так і повелося споконвіку, що господарі хутора називалися то Турбйорнами, то Семунами. Однак подейкували, що в Гранлієні господарям таланило теж навпереміну і не тому, хто звався Турбйорном. Коли

* *Gaugianci* – прибічники Г. Н. Гауге (1771–1824), керівника релігійного руху в Норвегії кінця XVIII – початку XIX ст.

в нинішнього господаря, Семуна, народився первісток, він довго вагався, але не посмів переступити родинної традиції, тож назвав сина Турбйорном. З голови йому не йшла думка, чи не можна так виховати хлопця, щоб оминати долю, пророковану людським поголосом. Семун не мав цілковитої певності, однак йому *здавалося*, ніби він помічає у хлопчиська перші ознаки непокірної вдачі. «Це треба викорінювати...» – сказав він матері. Коли Турбйорнові виповнилося три роки, батько, бувало, сідав з різкою біля нього й змушував скласти на місце розкидані цурпалки, підняти пожбурене горня або погладити kota, якого малий скубнув спересердя. Коли на батька таке находило, матір завжди виходила з хати.

Семун дивувало, що старшим ставав хлопець, то важче було тримати його в шорах, незважаючи на суворе батьківське виховання. Він рано засадив його до книжки, брав з собою на поле, щоб завжди мати шибеника перед очима. На материних плечах лежав догляд за господарством та меншими дітьми; приголубити синочка й застерегти не робити збитків вона могла тільки зранку, одягаючи малого. Та ще в неділю або на свята, коли родина збиралася разом, вступалася за нього перед батьком. Турбйорн, який завжди діставав позавуш лише за те, що читав *б і а* як *аб*, а не як *ба*, і за те, що намагався відшмагати малу Інґрід, як шмагав його самого батько, думав собі не раз: «Чого ж мене завжди карають, а меншим усе дозволено?»

Перебуваючи цілими днями при батькові й не відважуючись з ним на розмову, Турбйорн став маломовним, зате багато думав. Та якось, коли вони перевертали сіно, йому таки вихопилося з уст:

- Чому на Сульбакені сіно вже висушили й погромадили, а тут воно ще вогке?
- Бо у них більше сонця, ніж у нас...

Тоді хлопчик вперше помітив, що сонячна розкіш, у якій купався Сульбакен і якою він так тішився, призначалася іншим, а не йому. Відтоді він частіше позирав на Сонячне узвишшя.

– Не сиди склавши руки і не витріщайся, – штурхав його батько. – Тут і малому, і великому треба гарувати до сьомого поту, аби було що покласти до рота.

Коли Турбйорнові виповнилося сім чи вісім років, Семун узяв до господарки наймита. Наймит називався Аслак і, незважаючи на свій юний вік, встиг набачитися світу. Того вечора, коли Аслак з'явився на хуторі, Турбйорн уже спав. Наступного ранку хлопчина сидів за книжкою, раптом хтось з нечуваним грюкотом відчинив ногою двері, і до хати з величезним обремком дров увійшов наймит. Він гепнув дрова додолу так, аж цурпалки розлетілися навсібіч, й застрибав, струшуючи з себе сніг. Підстрибуючи, Аслак примовляв:

- Але й студено, як казала тролиха, вгрузнувши по пояс у кригу.
- Батька не було в хаті, мати мовчки змела з долівки сніг і винесла за поріг.
- На що витріщився? – запитав Аслак у Турбйорна.
- Ні на що, – злякано відповів той.
- Бачив півня на останній сторінці своєї книжки?
- Так.
- А бачив, як до нього курки злітаються, лишень згорнеш книжку?
- Ні.
- То подививсь!

Малий слухняно зробив як велено.

- Ото телепень! – буркнув наймит.

Та від тієї миті ніхто не мав такої влади над Турбйорном, як Аслак.

– Нічого ти не знаєш, – якось сказав Аслак до малого, що, як завжди, не відходив від наймита ні на крок.

- Знаю, геть усе аж до четвертої глави, – заперечив Турбйорн.

– Пхе! Ти ж навіть не знаєш про троля, який протанцював з дівчиною до сходу сонця, а тоді луснув, мов теля, яке обпилося квасного молока.

Ще ніколи в житті Турбйорнові не доводилося чути стільки мудрості нараз.

– А де це було? – поцікавився він.

– Як це – де? Звісно, на Сульбакені...

Турбйорн аж очі вибалушив.

– А чув про чоловіка, який продався чортові за пару старих чобіт?

Від зачудування хлопцеві мову відняло.

– Гадаєш собі, де це було? Ге... Теж на Сульбакені. Бач, он там, унизу, де потічок тече...

Ой лишенько, погані справи з твоєю християнською наукою, – вів Аслак далі. – Про Карі Луб'яну Спідницю теж, мабуть, не чув?

Ні, нічого такого він не чув. Хоч як швидко працював Аслак, рот йому не замикався. Наймит розповідав і про Карі Луб'яну Спідницю, і про млинок, що меле сіль на дні морському, і про чорта в дерев'яних шкарбанах, і про троля, якому защемило бороду в пеньку, про сімох зелених русалок, які повищипували волосся на ногах у Пера Мисливця, а той спав і ніяк не міг прокинутися, – усе те відбувалося на Сульбакені.

– Що це, на Бога, діється з хлопцем? – стривожилася наступного дня матір. – Від самого світання клячить на лаві й не зводить очей з Сульбакена...

– Так, нині він зайнятий, – мовив батько, який собі при неділі вилежувався відпочиваючи.

– Люди кажуть, ніби він посватався до Сюньове Сульбакен, – озвався Аслак і додав: – Та люди багато чого базікають...

Турбйорн не розумів до пуття, про що мова, однак почервонів мов буряк. Коли Аслак покепкував з його ніяковості, хлопчик зсунувся з лави, взяв до рук катехізис і заходився читати.

– Ага, втішайся словом Божим, – хмикнув Аслак, – бо не бачити тобі Сюньове як своїх вух...

Минуло кілька днів. Турбйорн, гадаючи, що недільна розмова вже забулася, стиха, бо трохи бентежився, запитав у матері:

– Хто така Сюньове Сульбакен?

– Маленька дівчинка, яка колись стане господинею Сульбакена.

– І вона має луб'яну спідницю?

Мама вражено глянула на сина.

– Що це ти вигдав?

Турбйорн відчув, що бовкнув дурницю, і замовк.

– Гарнішої дитини ще світ не бачив, – додала матір. – Такою вродою обдарував її Господь за ніжну й ласкаву вдачу та за старанність до науки.

Так Турбйорнові вдалося вивідати дещо про Сюньове Сульбакен.

Одного дня Семун працював у полі з Аслаком, а повернувшись увечері додому, сказав синові:

– Щоб я тебе більше не бачив з тим наймитом!

А що Турбйорн на його слова й вухом не повів, за якийсь час додав:

– Побачу тебе з ним ще раз, начувайся!

Відтоді хлопчик терся біля Аслака, коли не бачив батько. Та якось Семун застав обох за балачкою, дав синові березової каші й замкнув у хаті. Тепер, щоб поговорити з наймитом, доводилося чекати нагоди, як батька не буде вдома.

Однієї неділі – батько саме був у церкві – Турбйорн наробив бешкету. Вони з Аслаком кидалися сніжками.

– Досить, – заскиглив малий. – Мені боляче! Кидаймо краще в щось інше...

Аслак одразу пристав на пропозицію. Спершу вони жбурляли сніговими кульками в струнку смерічку біля комори, потім – у ворота комори, а тоді – у вікно.

– Не в саму шибку цілься, а в лиштву, – порадив Аслак.

Однак Турбйорн таки поціли в шибку й зблід.

– Пусте, хто про це довідається? – заспокоїв Аслак. – Прицілюйся ліпше.

І знову посипалася шибка.

– Не хочу більше жбурляти!

Тієї миті з хати вийшла найстарша з його сестер, мала Інґрід.

– У неї кидай! – під'юджував хлопчину Аслак.

Турбйорн, не вагаючись, пожбував снігом у сестру. Дівчинка розплакалася, з хати на плач вийшла матір і звеліла вгомонитися.

– Жбурляй, жбурляй! – шепотів на вухо Аслак.

Турбйорн уже розійшовся – не спинити.

– Ти геть з глузду з'їхав! – крикнула матір і кинулася до сина, намагаючись його упіймати.

Та де там! Турбйорн утікав, вона наздоганяла – так і гонили подвір'ям; Аслак реготав, матір погрожувала всіма карами на світі. Нарешті таки схопила хлопчиська в сніговій кучугурі й вже занесла, було, руку, щоб добряче відлупцювати неслуха, як той огризнувся:

– А я все одно битимуся! Тут усі б'ються!

Матір, вражена, опустила руки, глянула малому в вічі.

– Знаю, хто тебе цього навчив! – мовила вона, мовчки взяла сина за руку й повела до хати.

Вдома матір також ні словом не озивалася до Турбйорна, зате була лагідна з меншими дітьми, раз у раз казала їм, що скоро повернеться з церкви татко. У хаті ставало щось надто гаряче. Аслак попросився провідати якогось родича. Мати не суперечила. Та коли Аслак пішов, Турбйорн наче аж зростом змалів. Йому нестерпно розболівся живіт, а долоні так спітніли, що позалишалися мокрі сліди на сторінках книжки. Хоч би тільки мама нічого не розповіла батькові! Але попросити її про це малий не відважувався. Йому паморочилося в голові, паволокою застигло очі. Невблаганно цокав годинник: цок-цок, цок-цок! Турбйорн не міг всидіти на місці, його вабило до вікна – подивитися на Сульбакен. Лише він єдиний височів, як завжди, засніжений, огорнений спокоєм, виблискуючи, мов перлина, на сонці; будиночок на його схилі усміхався усіма шибками, цілими й неушкодженими, звісно. З димаря клубочився, весело витанцьовуючи, дим. Там, ясна річ, також готували обід для родини, яка ось-ось мала повернутися з церкви. Сюньове, напевно, виглядала батька, не боячись жодної прочуханки, не те, що він. Турбйорн не знав, чого вчепитися. Охоплений нараз безмежною ніжністю до молодших сестричок, він навіть віддав Інґрід блискучого гудзика, що йому подарував Аслак. Мала обійняла брата за шию, а він пригорнув її до себе.

– Моя любя крихітко Інґрід, ти не гніваєшся на мене?

– Ні, Турбйорне! Можеш жбурляти в мене снігом скільки тобі заманеться!

Раптом з сіней долинуло гупання – хтось обтрушував з себе сніг. То прийшов батько! Настрій він мав добрий та лагідний, але це було ще гірше.

– То що? – мовив батько, роззираючись навкруги. Турбйорн прикинув, дивуючись, як це годинник не зірвався зі стіни. Мати поставила обід на стіл.

– То як тут вам велося? – знову запитав батько, сідаючи до столу й беручи до рук ложку.

Турбйорн не зводив з матері погляду, а в очах бриніли сльози.

– Та-а-а, – мовила мама, щось занадто протяжно, видно було, хоче іще щось додати. – Я відпустила Аслака на день.

«Зараз почнеться», – подумав Турбйорн і ще запопадливіше заходився бавити Інґрід, ніби ніщо на світі його не обходило.

Так довго батько ще зроду не обідав, хлопчик лічив кожен шматок, коли ж дійшов до четвертого, закортіло йому пересвідчитися, скільки разів доведеться загинати пальці між четвертим та п'ятим шматком, і збився з рахунку.

Нарешті батько підвівся з-за столу й вийшов надвір. «Шибки, шибки!» – задзвеніло Турбйорнові у вухах, і він кинув оком, чи цілі ті, що в хаті. Цілі, на щастя, усі до єдиної... Услід за батьком надвір вийшла й матір.

Турбйорн посадив малу Інґрід собі на коліна і сказав до неї так ніжно, аж дівча вражено глянуло на нього:

– Пограймося в «золоту королеву на лужку», хочеш? Сестричці дуже хотілося. Турбйорн заспівав, а самому ноги тремтіли зі страху:

Маленька квітко,
Польова чічко,
Послухай!
Як схочеш бути милою моєю,
Розкішного плаща тобі подарую
Із золота й оксамиту,
У перлах і самоцвітах
Лала-ла-тра-ла-ла,
А сонце сяє доокола...

Інґрід відповідала:

Золота королево,
Перлиста королево,
Послухай!
Не хочу бути милою твоєю,
Розкішного плаща мені не даруй
Із золота й оксамиту,
У перлах і самоцвітах,
Лала-ла-тра-ла-ла,
А сонце сяє доокола...

Діти так розбавилися, що й не помітили, як до хати повернувся батько й гостро зиркнув на сина. Турбйорн міцніше притулив до себе сестричку і, як не дивно, не впав зі стільця. Батько мовчки відвернувся. Минуло з півгодини, а він і далі мовчав. Турбйорн готовий уже був зрадіти, але не смів вірити, що все йому так легко минеться. Малий не знав, що й думати, коли батько сам допоміг йому роздягнутися до сну; його навіть знову почало лихоманити від ляку. Натомість батько скуйовдив йому чуба й погладив по щоці. Хлопчик уже й не пам'ятав, коли таке траплялося востаннє. Йому стало тепло й затишно на серці та в усьому тілі, страх миттю розтанув, як крига на сонці. Сам не тямив, як дістався ліжка, а що свою радість не міг вихлюпнути співом чи галайканням, то склав руки на грудях й тихесенько проказав «Отче наш», шість разів з початку до кінця і шість разів з кінця до початку. Уже засинаючи, Турбйорн збагнув, що на всьому Божому світі немає для нього людини, дорожчої за батька.

Наступного ранку хлопчина прокинувся у страху, що його таки покарають; хотів закричати, але не зміг.

Розплющивши очі, він зрозумів, на своє превелике полегшення, що все йому тільки наснилося, і ще зрозумів, що покара таки чекає, але іншого – Аслака. Турбйорн добре знав, чого сподіватися, коли батько міряв кроками кімнату. Кремезний, невисокого зросту чоловік раз у раз зиркав з-під кошлатих брів на Аслака; той, певно, теж відчував, що ось-ось гримне грім. Наймит сидів на днищі великої бочки, то баламкаючи в повітрі ногами, то підгинаючи їх під себе. Сидів, запхавши, як завжди, руки до кишень і зсунувши трохи кашкета на поти-

лицю; густе темне волосся вибивалося жмутками з-під дашка. Наймит ще більше заламував свої завжди скривлені уста і, нахиливши трохи набік голову, косував на Семуна поглядом з-під напівзаплющених повік.

– Та-ак, вашому хлопцеві таки бракує клепки, – мовив він. – Та гірше те, що коня вашого наполохав троль...

Семун зупинився посеред хати.

– Ах ти ж бісове поріддя! – гаркнув господар так, аж стіни здригнулися, Аслак ще більше приплющив очі.

Семун знову заходився міряти кроками хату. Аслак якийсь час сидів тихо, а тоді озвався, випробовуючи, яке враження справлять його слова цього разу:

– Правду кажу, вашому коневі пороблено!

– Аякже, пороблено! – Семун навіть кроку не сповільнив. – Та кінь лісу боїться! Ти, мерзеннику, повалив дерево просто йому перед носом, тож його тепер поміж дерева й волоком не зотягнеш!

Аслак якийсь час мовчки слухав, а тоді знову своєї почав гнути:

– О, віра – то велика сила! Вірте собі як хочете, але дуже сумніваюся, що це допоможе коневі одужати.

Про всяке Аслак відсунувся трохи далі й затулив обличчя рукою.

Семун й справді підступив до нього, тихо, але грізно сказав:

– Ти, мерзото, ти...

– Семуне! – почувся від печі застережливий голос Інгебйорг, вона зацитькувала найменше дитя, яке з переляку збиралося на плач.

Спершу затихло дитинча, а тоді й Семун вмовк, лише підніс свого доволі маленького, як на кремезну постать, кулака Аслакові до носа і, ледь стримуючись, щоб не вдарити, обпик наймита поглядом. І знову заходив ту-ди й сюди, час до часу кидаючи на Аслака оком. Хлопець сидів блідий мов полотно, та все ж посміювався тією половиною обличчя, що була обернена до Турбйорна; інший бік, обернений до Семуна, ніби заціпенів.

– Господи, дай нам терпіння! – озвався він за хвильку, миттю наставивши ліктя, як для захисту.

Семун нараз спинився, тупнув ногою, аж бочка під Аслаком задвигтіла, і рикнув на весь голос:

– Не смій згадувати ім'я Господнє надаремно, ти, лайдаку!

Інгебйорг з немовлям підвелася, перехопила руку чоловіка. Він не глянув на неї, однак руку опустив. Жінка знову сіла, а Семун заходив по хаті. Ніхто й словом не озивався.

Минуло ще трохи часу, і Аслак знову завівся:

– Ага, для Всевишнього у Гранлієні роботи – непочатий край!

– Семуне, Семуне! – зашепотіла Інгебйорг.

Але чоловік її вже не чув, кинувся на Аслака, схопив його за ногу, яку той виставив наперед в обороні, іншою вчепився за комір, підняв у повітрі й так гримнув ним у зачинені двері, аж тріски посипалися, і Аслак вилетів у сіни. І Інгебйорг, і Турбйорн, і всі діти здійняли галас, благаючи батька не чіпати Аслака. Такий гармидер стояв, хоч з хати втікай. Семун кинувся услід, навіть дверей добре не зачинив за собою, а відкинувши уламки набік, знову схопив наймита, виніс його з сіней на подвір'я і з розмаху гепнув ним додолу. Помітивши, що там, де впав Аслак, забагато снігу, аби той міг потовкати собі боки, Семун став йому коліном на груди й заїхав кулаком в обличчя, а тоді втретє підняв хлопця у повітря, відволік на тверде, як вовк волочить роздертого пса, і, притиснувши коліном, молотив кулаками куди попало. Не знати, чим би то все скінчилося, якби до чоловіка не кинулася жінка з немовлям на руках.

– Схаменися, чоловіче! Не накликай біди до хати! – скрикнула вона.

Інгебйорг сиділа в хаті, Турбйорн одягався, батько знову міряв кроками долівку, час до часу попиваючи води, але рука йому так тремтіла, що вода вихлюпувалася з горнятка на підлогу. Аслак не показувався, Інгебйорг поривалася вийти за ним, глянути, що там діється.

– Сиди! – звелів Семун, ніби й не до неї звертаючись.

І дружина не посміла послухатися.

Минуло ще трохи часу, господар сам вийшов надвір і довго не повертався. Турбйорн вступився у книжку, навіть очей не підводив, хоча ні слова не міг второпати з прочитаного.

Уже десь перед самим полуднем у хаті запанував звичний спокій, хоча всіх не полишало відчуття, наче вони шойно зазнали чужої навали. Турбйорн урешті зважився вийти на подвір'я, і перший, кого він зустрів, був Аслак, який пакував свої статки на санки. Але ж на його, Турбйорнові, санки! Хлопчина витріщився на наймита, бо вигляд той мав моторошний: кров запеклася на обличчі й на одязі, він кашляв і часто хапався за груди. Якусь мить Аслак мовчки дивився на Турбйорна, а тоді крикнув:

– Очі мої б тебе не бачили!

Осідлав санки і шугонув униз.

– Дивись, де шукатимеш свої санки! – зареготав він, ще раз обернувся, показав малому язика, і тільки за ним загуло.

А наступного тижня до них на обійстя завітав ленсман. Батько час до часу відлучався з хутора, матір плакала, потім і вона кудись ходила.

– Що сталося, мамо? – тривожився Турбйорн.

– А, то все Аслак...

Одного дня вони застали малу Інгрід, як вона співала пісеньку:

Світе ясний, світе Божий!
Ох, втомився я – не можу!
Дівча геть від рук відбилось,
Бахур берега пустився,

Все гримить горшками мати,
Й лає ледацюгу тата,
Мудрий в хаті один кіт,
Їсть сметану на обід.

Батьки кинулися випитувати дитину, де вона тієї пісні навчилася. Від Турбйорна, від кого ж іще! Хлопчина перелякався і зізнався, що почув її від Аслака. Малому пригрозили, якщо знову співатиме такі коломийки або вчитиме співати меншу сестру, бука йому не минути. Якось батьки почули, як Інгрід лається. Покликали Турбйорна. Батько мав рішучий намір негайно покарати неслуха, але хлопчик так просився і обіцяв надалі бути чемним, що й цього разу йому минулося.

У неділю батько сказав:

– Нині не бешкетуватимеш удома, а підеш зі мною до церкви.

Розділ другий

Церква в житті селянина має особливу нішу: це – святе місце, оточене урочистою цвинтарною суворістю, з трепетною святковістю служби Божої під її склепінням. Церква – єдина будівля у долині, яку селянин вбирає у розкішні шати, а тому йому здається, ніби навіть її шпиль стримить вище, аніж насправді. Ясного недільного ранку передзвін дзвонів супроводжує селянина всю дорогу до храму, і він поштиво знімає шапку перед ними, мовби дякуючи за вітання. Між ними існує якийсь таємничий глибинний зв'язок.

Ще дитиною селянин не раз стояв при відчинених дверях, прислухаючись до бамкання дзвонів, а внизу, дорогою, тягнулися вервечкою парохіяни до церкви. Батько приєднувався до гурту; його ж не брали, бо був ще надто малим. У душі дитини важкий могутній передзвін, що годину чи й дві линув поміж горами, будив розмаїті образи, завжди пов'язані з чистим новим одягом, з причепуреним жіноцтвом, з начищеними до полиску, в сяючій збруї кіньми.

Коли ж однієї неділі дзвони задзвонили, що й на його вулицю прийшло свято, і він у новісінькій, хоч і трохи завеликій одежині, статечно ступаючи поруч з батьком, уперше вирушив до церкви, яку радість вони звістили світові! Ніби розчиняли всі двері наротвір, щоб він зміг побачити все що душі заманеться. А коли повертатиметься додому з важкою іще головою, розколисаною співами, службою Божою, Божим словом, пропливуть перед очима досі небачені образи: іконостас, святкові строї, ошатні люди, і передзвін збере до купи, немов під склепінням, усі його враження і освятить маленьку церкву, навіки поселивши її у селянському серці.

Ставши підлітком, доведеться йому вирушати з худобою на гірські пасовиська, та якось гоного росяного недільного ранку, коли він сидітиме на камені, наглядаючи за отарою, що пасеться на схилі, і почує церковні дзвони, які заглушатимуть дзеленькіт дзвоників на полонині, стане йому тоскно на душі. Те урочисте бамкання навіє йому з долини милі, легкі, вабливі спомини, нагадає про приємні балачки під церквою зі знайомими, радість, що можна бути поміж людьми; про смачний обід удома, про батька, мати, братів та сестер, про веселі забави на лузі недільного надвечір'я... Бідолашне серденько збунтується у грудях. Бо нічого з того тут немає – лише відгомін церковних дзвонів! А тоді хлопчина враз стрепенеться, пригадає собі уривок якогось псалма та й заспіває, склавши руки й задивившись на долину. А тоді, проказавши ще й молитву, помчить, радісний, угору схилом, сурмлячи в пастуший ріжок, аж луна розлягатиметься горами.

Тут, у тихих гірських долинах, люди різного віку вимальовують собі власний образ церкви, йдуть на свою розмову з нею. Багато що, зрештою, може стати поміж людьми й церквою, але не існує нічого вищого понад неї. Вона зріла й довершена для дитини, яка йде до першого причастя; юнакові, який уже зробив свій життєвий вибір, помахує пальцем – напівпогрозливо-напівзастережливо; вона могутня захисниця для зламаного горем; щира й лагідна – для струженого старця. Сюди приносять хрестити немовлят, а, як відомо, немає обряду урочистішого, ніж цей. Тому не можна змальовувати норвезьких селян, порядних чи непорядних, поза їхнім зв'язком із церквою.

Турбйорн уже наперед тішився відвідинами церкви, тішився, що побачить стільки нового й цікавого; очі йому розбігалися від барвистого натовпу перед церковцею; усередині він насолоджувався майже відчутною на дотик тишею, яка огорнула все і всіх перед початком служби Божої. Зачарований, він забув схилити голову, коли читали молитву, але, побачивши сотні похилених голів вірян, і собі зробив так само. Забринів спів – усі навколо нього нараз заспівали псалом, хлопчиків з несподіванки наче морозом сипонуло поза шкіру. Турбйорн сидів, поринувши в задуму, й здригнувся, немов зі сну, коли дверцята їхньої лави відчинилися і якийсь чоловік сів поряд. Псалом закінчився, батько привітався за руку з сусідом і поцікавився:

– Як вам ведеться на Сульбакені?

Турбйорн підвів очі та, хоч як придивлявся до чужого дядька, нічого чаклунського в ньому не добачив. То був дужий білявий чоловік, добродушний, з великими блакитними очима й високим чолом. Він усміхався, коли до нього зверталися, в усьому погоджувався з Семуном, але сам був маломовний.

– Онде сидить Сюньове, бачиш? – мовив батько, нахилившись до Турбйорна, взяв його на коліна й показав на жіночу половину церкви.

Там, на лаві, стояла на колінах маленька дівчинка в капелюшку з червоними стрічками, з-під якого вибивалося золотаве волосся, вона була ще білявішою за батька – такої білявки хлопчик ще ніколи не бачив. Сюньове визирала з-поза спинки передньої лави й усміхалася йому. Турбйорн довго не міг відвести від неї погляду, він нічого навколо не бачив, окрім її білих зубок. В одній руці дівчинка тримала блискучий псалтир, а в іншій – складений червоно-жовтий шовковий носовичок і розважалася, хльоскаючи носовичком по молитовнику. Що довше він видивлявся на неї, то приязніше вона усміхалася. Турбйорнові закортіло стати на лаву коліньми так, як вона. Дівчинка кивнула йому головою. Якийсь час він серйозно дивився на неї, а тоді й собі кивнув. Мала засміялася і знову кивнула. Турбйорн теж кивнув у відповідь, і ще, й ще раз, але дівча більше не відповідало, лише за якийсь час, як він уже й забув кивати, Сюньове знову кивнула головою.

– І я хочу дивитися! – почувся позаду Турбйорна, хтось потягнув його за ногу на підлогу, аж він ледь не впав.

Нахабою виявився вайлуватий хлопчак, який тепер завзято пхався на його місце. Він теж мав біляву, однак непокірну чуприну й кирпатого носа. Аслак навчив Турбйорна, як давати відсіч услякій хамулі в церкві, а чи в школі, тож він ущипнув малого за зад, аж той мало не скрикнув, миттю зліз з лави й захопив Турбйорна за обидва вуха. Турбйорн також останніх не пас, учепився зухвальцеві в чуба, повалив долі й підім'яв під себе. Той, мовчки сопучи, вкусив Турбйорна за литку. Турбйорн, відсмикнувши ногу, притиснув напасника обличчям до підлоги. Зненацька хтось ухопив його самого за комір і підняв угору, наче мішок з соломою. То був батько. Посадивши сина собі на коліна, він так стиснув малому руку, аж у носі занило, і прошепотів йому на вухо:

– Якби це було не в церкві, ти б уже дістав від мене бука!

Турбйорн згадав про Сюньове, глянув на жіночу половину: дівчинка ще клячала на лаві, але мала такий розгублений, збентежений вигляд, аж хлопчик почав здогадуватися, що поведився він справді негідно. По-мітивши його погляд, Сюньове злізла з лави і більше не показувалася.

Наперед вітвара виступив паламар, за ним – священик. Турбйорн заворожено слухав і дивився на дійство.

Потім паламар і священик вийшли й знову з'явилися, а він сидів на батькових колінах і думав, чи покажеться Сюньове іще?

Той курдупель, що стягнув його з лави, сидів віддалік на ослінчику, й щоразу, як тільки хотів підвестися, діставав тлумака в плечі від старого, що куняв собі, але справно прокидався від найменшого поруху опецька.

«Чому ж вона не дивиться сюди?» – думав Турбйорн. Кожна червона стрічка, майнувши поблизу, нагадувала йому про Сюньове; кожен образ на стінах старої церкви був схожий на неї, а може, навіть трохи поступався їй красою. О, вона таки визирнула! Та побачивши, що він дивиться на неї, споважніла й знову сховалася.

Утретє вийшли перед вітвар паламар зі священиком, задзвонили дзвони, усі попідводилися з лав. Батько знову заговорив з білявим чоловіком, вони разом рушили на іншу половину церкви – жінки вже також попідводилися зі своїх місць. Першою в прохід вийшла світловолоса жінка з такою ж усмішкою, як у чоловіка, але трохи стриманішою. Вона була зовсім маленького

зросту, бліда на обличчі й вела за руку Сюньове. Турбйорн одразу подався до дівчинки, але вона швидко заховалася від нього за материну спідницю.

– Не чіпай мене!

– Він, мабуть, уперше в церкві, – мовила жінка, поклавши руку йому на плече.

– Уперше, – підтвердив Семун. – Тому й відразу побився...

Турбйорн засоромлено звів очі на жінку, потім глянув на Сюньове – дівча видалося йому ще суворішим, ніж дорослі.

Усі вийшли з церкви: старші, бесідуючи між собою, Турбйорн плівся за Сюньове; щоразу, як він надто близько підходив до неї, вона тісніше горнулася до матері. Зухвалого опецька ніде не було видно. Дорослі стали на моріжку перед церквою на довшу розмову. Турбйорн почув, як кілька разів згадували Аслака, і, злякавшись, що мова зайде й про його нечемність, відійшов про всяк випадок подалі.

– Нічого тобі тут слухати, – мовила матір до Сюньове. – Відійди собі вбік, сонечко... Чуєш, що кажу!

Сюньове неохоче відійшла. Турбйорн підступив ближче, не зводячи з неї очей, вона також не відводила погляду. Отак стояли вони доволі довго й дивилися одне на одного.

– Фе! – нарешті озвалася дівчинка.

– Чому так кажеш? – запитав Турбйорн.

– Фе! – повторила мала. – І не сором тобі?

– А що я такого зробив?

– Побився у церкві під час відправи... Фе!

– Коли ж то було!

Дівчинка спантеличено замовкла, а тоді озвалася знову:

– То це ти Турбйорн Гранлієн?

– Я... А ти Сюньове Сульбакен?

– Так... Мені завжди казали, що ти дуже чемний.

– Це неправда. Я найгірший з-поміж дітей удома...

– Такого я ще не чула! – сплеснула в долоньки Сюньове. – Мамо, мамо! Він каже...

– Помовчи і йди геть звідси! – долинуло з гурту дорослих.

Сюньове зупинилася на півдорозі до матері, а тоді повернулася й спроквола підійшла до Турбйорна.

– Це мені всі вуха протуркотіли, яка ти чемна й слухняна, – сказав Турбйорн.

– Та-а, хіба іноді, коли за книжкою сиджу, – відповіла Сюньове.

– Чи то правда, що у вас там, на Сульбакені, тролі, відьми та усяка чортівня водиться? – запитав Турбйорн, узявши руки в боки, виставивши одну ногу, а іншою підпираючись, як це робив Аслак.

– Мамо, мамо! Знаєш, що він каже? Він каже, що...

– Дай мені спокій! І не підходь, доки не покличу! – урвала дівчинку матір.

Сюньове знову неохоче повернулася до Турбйорна, запхавши до рота кінчика хусточки й смикаючи його зубами.

– А правда, що щоночі у вас на Сульбакені виграють бісівські музики?

– Неправда!

– Ще скажи, ніби ніколи не бачила троля!

– Не бачила.

– Богом присягаєш?

– Фе, не можна такого казати...

– Пусте! Можна, – відказав Турбйорн і плюнув крізь зуби, щоб задемонструвати Сюньове, як вправно він уміє це робити.

– Гай, гай, потрапиш за таке до пекла!

– Гадаєш? – у голосі Турбйорна почулося вагання, бо він завжди думав, що за такі слова загрожує йому щонайбільше прочуханка, але ж батько стояв далеко.

– А хто у вас там, на горі, найсильніший? – запитав знову, зсунувши шапку набакир.

– Не знаю.

– У нас – батько. Він таки дужий, що нам'яв боки Аслакові. А Аслак, повір, не зі слабаків!

– Он як!

– Якось Аслак підняв над собою коня.

– Коня?!

– Свята правда! Він сам мені розказував.

Тепер уже й Сюньове не мала сумнівів, лише поцікавилася:

– Хто такий Аслак?

– Та один лайдак. Йому так перепало від батька, як ще нікому в світі...

– То на вашому хуторі б'ються?

– Буває іноді... А у вас хіба ні?

– Ніколи!

– То що ж ви там робите?

– Мама готує їсти, плете й шие. Карі теж, але не так вправно, як мама, бо лінива. Ранді доглядає корів, батько з братами працюють у полі, буває, і в хаті пораються...

Як на Турбйорна, то було вичерпне пояснення.

– Щовечора ми читаємо і співаємо, – вела далі Сюньове. – У неділю також.

– Всі разом?

– Так.

– Нудно, мабуть...

– Нудно? Мамо, він каже... – завела, було, Сюньове, але враз урвала себе на півслові, згадавши, що мати заборонила заважати розмові дорослих. – Я маю цілу отару овець, – похвалилася дівчинка.

– Справді?

– Ага, трое окотяться взимку, а одна, мабуть, приведе відразу двох ягнят.

– То ти маєш власних овець?

– Ще й корів і свиней... А ти хіба ні?

– Ні.

– Приходь до мене, я подарую тобі одне ягня, а воно тобі згодом приведе цілу купу... – запропонувала Сюньове.

– Як би то було гарно! – мрійно мовив Турбйорн. Якийсь час діти помовчали, потім малий запитав:

– А Інгрід можеш дати ягня?

– Якій Інгрід?

– Ти не знаєш Інгрід? Маленької Інгрід?

Ні, Сюньове не знала Інгрід.

– Вона молодша від тебе?

– Звісно, молодша. Десь така, як ти...

– То візьми і її з собою.

– Добре, я залюбки візьму з собою сестричку.

– Тобі – ягня, а їй дістанеться поросля.

Турбйорн згодився, що то розумне рішення. Потім вони ще трохи поговорили про спільних знайомих, хоч таких виявилось небагато. Батьки вже наговорилися, тож треба було рушати додому.

Вночі Турбйорнові наснився Сульбакен, ніби пасуться на пагорбі лише білі ягнята, а маленька білява дівчинка з червоними стрічками у волоссі гуляє поміж ними.

Турбйорн та Інґрід уже не могли дочекатися, коли ж їм дозволять туди піти. Вони стільки нафантазували ягнят та поросят, що вже собі й раду дати з ними не могли. І нетерпеливилися – чому їх не відпускають у гості.

– Хто казав, що вас там чекають? Лише тому, що маленьке дівча запросило? – запитувала мама. – Де таке чувано?

– Ага, почекай-но наступної неділі, сама побачиш, – буркотів Турбйорн.

Прийшла неділя.

– Ти такий хвалько, брехун та ще й лайливець, що тобі дозволять до мене прийти, аж як знову станеш чемним, – сповістила Сюньове Турбйорнові новину після відправи.

– Хто так сказав?

– Моя мама.

Інґрід з нетерпінням чекала братового повернення з церкви. Він переповів сестричці та матері розмову з Сюньове.

– Ось бачиш! – вигукнула мама.

Інґрід мовчала. Але відтепер обидві пильнували за кожним його словом, і за лайкою, і за похвалюю. Якось брат з сестрою навіть почубилися, з'ясовуючи, лайливий чи ні вислів «пса вартий», а потім Турбйорн увесь день повторював: «Пса вартий, пса вартий!» Увечері це почув батько.

– Ось я тобі зараз покажу, хто пса вартий! – крикнув він і так вдарив малого, аж той простягнувся на долівці.

Турбйорнові стало дуже соромно, що так зганьбився перед сестричкою, але за якийсь час вона сама підійшла до нього й заспокійливо погладила.

Аж за два місяці дітям пощастило побувати на Сульбакені. Згодом Сюньове прийшла до них на гостину, потім Інґрід з Турбйорном провідали її знову. Так вони учащали одне до одного в гості, доки й вирости. Турбйорн та Сюньове змагалися між собою у здобуванні науки – разом ходили до школи. Згодом хлопчик переріс свою товаришку; парох навіть сам почав навчати здібного підлітка. Зате Інґрід наука давалася важко, і вони обоє допомагали їй. Інґрід і Сюньове стали такими нерозлучними, що люди називали їх «куріпочками», обидві були білявками й усюди з'являлися удвох.

Сюньове, бувало, гнівалася на Турбйорна за його схильність до бійки, а Інґрід завжди встрявала поміж, примирювала їх, і вони знову ставали добрими друзями. Та якщо до вух матері Сюньове доходили чутки про бійку, йому на тиждень, а то й на два заказано було дорогу до господи на Сульбакені. Однак ніхто не смів зізнатися у цьому Семуніві. «Він надто суворо поводитьсь з хлопцем», – казала його дружина й накладала на всіх обітницю мовчання.

Трійко дітей вирости, стали гарними та вродливими – кожний по-своєму. Сюньове вигналася висока й струнка, мала золотаві кучері, ніжне осяйне личко зі спокійними блакитними очима. Розмовляючи, вона завжди усміхалася. Люди казали: благословенний той, кого вона осявала своєю усмішкою. Інґрід була нижчою на зріст і трохи пухкішою, з іще білявішим, аніж у товаришки, волоссям, м'якими рисами дрібного округлого обличчя. Турбйорн був середнього зросту, гарної статури, чорнявий, з темно-синіми очима на гостро висіченому обличчі й доволі кремезний. Іноді, роззлостившись, полюбляв хвалитися, що вченіший за самого шкільного вчителя і нікого не боїться в усій долині... окрім хіба батька, додавав подумки, але вголос про те ніколи не зізнавався.

Турбйорн хотів скоріш пройти конфірмацію, але з того нічого не вийшло.

– Не конфірмований, ти ще хлопчисько, шмаркач, і мені легше тримати тебе в шорах! – сказав, наче відрізав, батько.

Отож так сталося, що він, Інґрід і Сюньове пішли до першого причастя разом. Сюньове також довелося довго чекати цієї події: їй виповнилося п'ятнадцять років, йшов шістнадцятий.

– Людина ніколи не буває достатньо готовою до складання Божої обітниці, – часто казала її мати, а батько, Гутторм Сульбакен, з нею погоджувався.

Справа з конфірмацією так затягнулася, що до Сюньове вже й свататися почали: один – син місцевого достойника, а інший – син заможного сусіда.

– То надто рано! Вона ще й до першого причастя не ходила! – відшивала матір женихів.

– Треба вести доньку до причастя! – вирішив якось батько.

Але Сюньове про це нічого не знала.

На плебанії, у домі священика, жіноцтво дуже любило Сюньове, її часто кликали погомоніти. Інгрід і Турбйорна не запрошували.

– Що, ти там зайвий? Ой дивись, украдуть її тобі з-перед носа! – шпигнув якось Турбйорна один з хлопчаків і миттю гепнувся долі з підбитим оком.

Відтоді повелося серед сільських бешкетників дражнити його Сюньове, а він від того скаженів. Врешті дійшло до великого бойовиська в ліску неподалік плебанії. Про місце з'ясування стосунків було домовлено заздалегідь, супротивників невпинно більшало: Турбйорн опинився сам на сам з цілою навалою. Дівчата вже давно пішли додому, тож нікому було їх розбороняти. Турбйорнові ставало непереливки. Бійка розпалювалася не на жарт, хлопець нізащо не хотів програвати, то й гамселив на всі боки, як попало, про що потім ще довго свідчили синці від його кулаків. Миттю поповзли чутки, невдовзі вже вся долина гуділа про бійку Турбйорна через Сюньове.

Наступної неділі Турбйорн відмовився іти до церкви. А ще за день він не пішов на науку до пароха, прикинувшись хворим. Інгрід пішла сама.

– Що переказувала Сюньове? – запитав хлопець, коли сестра повернулася.

– Нічого.

Згодом таки довелося піти до пароха на заняття, Турбйорнові здавалося, що всі тільки те й роблять, що витріщаються на нього та підсміюються. Сюньове прийшла того дня пізніше, а потім довго сиділа в покоях панотця. Хлопець побоювався прочуханки від священика, однак дуже швидко збагнув, що в цілому селі нічого не знають про бійку тільки двоє: парох і його батько. Таке було йому на руку, але ось як порозумітися з Сюньове, він не знав. Уперше йому не хотілося просити про допомогу в цій справі сестричку.

Після заняття з катехізису Сюньове знову зникла в покоях священика. Доки на подвір'ї ще юрмилися учні, Турбйорн чекав, але всі порозходилися, довелося і йому йти геть. Інгрід уже давно подалася додому.

Наступного дня Сюньове прийшла на науку першою і гуляла садком з однією із доньок пароха та якимсь молодим паничем. Панянка викопувала квіти, давала їх Сюньове, панич допомагав, а Турбйорн стояв з рештою учнів за плотом і прислухався. Дівчина так голосно пояснювала, як треба садити квіти, що чутно було кожне слово. Сюньове обіцяла ретельно виконати всі настанови.

– Сама ти не зумієш, – озвався чужак.

Турбйорн запам'ятав його слова.

Коли Сюньове знову повернулася до гурту, її оточили ще більшою увагою, аніж зазвичай, але вона попростувала до Інгрід, радо привіталася з нею і повела за собою на луку. Там вони повсідалися докупки на траву, завівши жваву розмову, бо вже давно не випадала їм нагода набалакатися. Турбйорн залишився стояти посеред гурту, милуючись пишними заморськими квітами Сюньове.

Того дня Сюньове подалася додому разом з усіма.

– Може, я понесу тобі квіти? – запропонував Турбйорн.

– Неси, – ласкаво погодилася дівчинка, не підводячи, однак, на нього очей. Узяла за руку Інгрід, і вони рушили попереду.

Біля самого Сульбакена Сюньове зупинилася, попрощалася з Інгрід.

– Далі я вже сама понесу квіти, – мовила вона, беручи кошика, якого Турбйорн поставив у траву.

Дорогою до Сульбакена хлопчина міркував, як би то запропонувати Сюньове свою допомогу – посадити ті квіти з нею удвох, але не зважився й рота розтулити, надто вже квапилася вона додому. Увесь день його не полишала думка: «Таки треба було допомогти їй з тими квітками...»

– Про що ви розмовляли? – запитав він Інгрід.

– Ні про що...

Коли всі полягали спати, Турбйорн тихенько одягнувся і вийшов надвір. Була гарна ніч, тепла й тиха; небо запаволочилося тонким мереживом блакитно-сірих хмар, а там, де мереживо прорвалось, здавалося, хтось, наче у вікно, підглядав з темної синяви, що ж діється на землі. Навколо ані душі, тільки в траві сюрчали коники-стрибунці; час до часу озивалася праворуч від дороги перепілка, їй відповідала інша з лівого узбіччя; спів перекочувався травами то туди, то сюди, і видавалося Турбйорнові, ніби його супроводжує велика співоча свита, хоч він нікого й не бачив у темряві. Ліс, наче синє море туману, стелився схилами, і що вище, то темнішим він ставав. З гущавини долинали токування тетеревів, іноді – пронизливий крик сови; водоспад співав свою одвічну пісню, гучніше, ніж будь-коли, бо все притихло, дослухаючись до неї. Турбйорн глянув угору, на Сульбакен, і рушив далі. Він звернув убік від звичних стежок, притьмом видряпався на узвишшя і невдовзі опинився у крихітному квітнику Сюньове, під самим вікном кімнатки на піддашші, де вона спала. Хлопець сторожко прислухався, роззирнувся навсібіч, але навколо панувала тиша. Понишпоривши у пошуках якогось реманенту, він знайшов, як і сподівався, лопату й граблі. Одну грядку Сюньове почала копати, але довела до пуття лише маленький клаптик, посадила там дві квітки. Хотіла, певно, подивитися, який вони матимуть вигляд. «Втомилася, мабуть, бідолашна, і покинула грядку... – подумав Турбйорн. – Це робота для чоловіка!» Хлопець відразу взявся до справи, спати зовсім не хотілося, навпаки, йому здавалося, що ніколи іще йому так легко не працювалось. Він пригадав поради доньки пароха, як садити квіти, пригадав, як ті квітки росли в садку на плебанії, і зробив усе як треба. Минула ніч, а він і не помітив, працював, майже не відпочиваючи, скопав усю грядку, посадив усі квіти, кілька разів пересаджував їх, щоб було гарніше. Іноді позирав на вікно на піддашші, чи ніхто його не бачить. Але нікого не було видно, навіть пес ніде не гавкнув. Тиша панувала, аж запіяв півень, а за ним защебетало лісове птаство, вітаючи світ з «добрим ранком». Чепурячи квітника, Турбйорн згадав собі байки Аслака, як він малим хлопчаком вірив у те, ніби на Сульбакені водяться тролі та домовики. Турбйорн знову звів очі на вікно й усміхнувся – ото здивується, прокинувшись, Сюньове.

Уже нівроку розвиднилося, птахи здійняли немилосердний гармидер, тож Турбйорн перескочив через пліт і заквапився додому. Ніхто й не довідається, що то він уночі посадив квіти в садочку Сюньове на Сульбакені.

Розділ третій

Невдовзі долиною рознеслися розмаїті чутки, але ніхто не міг нічого сказати напевне. Від дня першого причастя Турбйорна ніколи більше не бачили на Сульбакені, і це невимовно дивувало люд. А ось Інгрід навідувалася туди часто, удвох із Сюньове вони не раз ходили на прохід до лісу.

– Не затримуйся надовго! – гукала мати навздогін доньці.

– Добре, мамо, – відповідала Сюньове і поверталася додому аж надвечір.

Знову з'явилися обидва женихи.

– Їй самій обирати, – сказала мати, батько з нею погоджувався.

Сюньове ж, коли її запитали, дала обом відкоша. Потім сваталися й інші, але ніхто не чув, щоб котрийсь повернувся з Сульбакена шасливцем.

Якогось дня мама з донькою мила кадки з-під молока, і мама поцікавилася, чи донька має когось на оці. Це було так несподівано, що Сюньове зашарілася по самі вуха.

– Ти комусь уже пообіцяла свою руку й серце? – допитувалася мати, прискіпливо дивлячись доньці в очі.

– Ні, – поквапилася відповісти Сюньове.

Більше до тієї розмови вони не поверталися.

Сюньове була найбажанішою нареченою на всю околицю. Її проводжали замріяними поглядами, коли йшла до церкви чи поверталася звідти, бо, окрім дому, бувала тільки там. Батьки Сюньове були гаугіанцями, тому вона ніколи не ходила на танці чи інші забави. У церкві Турбйорн завжди сідав навпроти її лави, але ніхто не бачив їх за розмовою. Все ж поміж людьми ширилися підозри, мовляв, Сюньове й Турбйорна єднають сердечні узи, а що поводитися вони не так, як інші молоді закохані пари, то це породжувало плітки. Турбйорна в околиці не любила. Він і сам це відчував, тому, сходячись з іншими парубками на танцях чи на весіллях, поводився задерикуватим, не раз і в бійку встрявав. Та з часом усе вляглося, надто багато охочих до бійки спізнали на собі міць його кулаків. Тож Турбйорн швидко зник до думки, що ніхто не посміє стати йому впоперек дороги.

– Тепер ти вже можеш жити на свій розсуд і покладатися на свої руки, – мовив якимсь Семун. – Тільки ж пам'ятай, що мої, мабуть, поки що такі сильніші...

Відзолотіла осінь, минула зима, прийшла весна, а люди ще нічого до пуття не знали. Стільки чуток витало в повітрі про постійні відмови Сюньове женихам, що ті, врешті, перестали свататися. Інгрід ні на крок не відходила від товаришки. Цього літа вони обидві збиралися в гори пасти маржину, бо родина Сюньове купила частку полонини на Гранліені. З гори долинав спів Турбйорна, він лагодив для дівчат колиби та кошари.

Одного разу, коли день хилився до вечора, Турбйорн, закінчивши свої справи, сів собі під деревом та й пустив думки плином – йому не йшли з голови чутки, що ширилися долиною. Він ліг горілиць у червоно-брунатний верес, заклавши руки під голову й задивившись в осяйне блакитне склепіння неба над густими кронами дерев. Зелене листя й глиця смerek вигойдувалися на його тлі тремтливими хвилями, а темне гілля вимальовувало дивовижні візерунки. Небо визирало тільки там, де вітер відхиляв листя, а там, де крони не перепліталися, блакить рвучко плинула широким звивистим річковим плесом. Невпинний рух угорі звернув Турбйорнові думки в інший бік...

...Берізка тисячею очок усміхалася до смереки, настовбурчена всіма голочками сосна поглядала на них з мовчазною зверхністю: надто вже багато вискочок з'явилося з повівом весняного тепла, пнулися догори й лоскотали їй носа молодим листям.

– Де ви були взимку? – бурчала сосна, обмахуючись гіллям і пітніючи живицею від немилосердної спеки. – Це просто нечувано! Так далеко на півночі й так спекотно... Пхе!

Неподалік височіла понад лісом стара сивочола сосна; опутивши віти майже прямовисно донизу, вона могла добряче смикнути за чуба зухвалого клена, аж тому колінця від страху підгиналися. Люди обрубували гілляччя кремезної сосни щораз вище, аж доки їй це надокучило, і вона стрімко вигналася вгору, налякавши своєю потугою тендітну смерічку поряд.

– Чи ви забули про зимові хурделиці? – запитала смерічка.

– Забула?! Як я могла про них забути! – обурилася сосна і так ляснула бідолаху північним вітром позавуш, аж та ледь не впала.

Могутня сосна міцно впиралася велетенськими ступнями в ґрунт, її пальці випиналися назовні за шість ліктів від стовбура, і була вона при землі товстішою за найтовстішу вербу, про що якимось верба повідала хмелеві, який закохано обіймав її за стан. Кошлата сосна усвідомлювала свою велич і, виганяючись новим гіллям у височінь, глузувала з людей:

– Спробуйте тепер мене обчімхати, якщо потрафите!

– Ні, їм не стане моці тебе обчімхати! – мовив якимось орел, зробив ласку сосні – сів на її гілля, склав крила й заходився зчищувати з пір'я рештки засохлої крові якогось бідолашного ягняти.

– Гадаю, я попрошу свою королеву звити тут гніздо, – сказав він. – Їй треба знести кілька яєць, – додав тихіше, глянув на свої голі ноги й застидався: певно, спали йому на гадку солодкі спомини про ранні весняні дні, коли все навколо шаленіє від перших теплих сонячних променів.

Та відразу стрепенувся, пильно глянув з-під кошлатих брів у бік чорного громаддя скель, чи не кружляє там знесилена важкою ношею у своєму лоні його королева, і злетів у повітря. Сосна бачила, як ширяє у небесній блакиті нарівні з найвищими гірськими кряжами орлина пара, радячись своїми хатніми клопотами. Стару сосну все ж огортав легкий неспокій: хоч як пишалася вона собою, не було б їй рівної у цілому лісі, якби змогла колисати на своїх вітах королівське подружжя. Нараз орел з орлицею шугонули вниз – просто до неї, і мовчки заходилися зносити хмиз. Сосна ще більше розпростала віти, відтісняючи сусідок, бо хто б тепер посмів їй суперечити.

А ліс зашелестів, загомонів, побачивши, якої честі зазнала могутня сосна. Неподалік над озерцем, милуючись своїм віддзеркаленням у плесі, росла тендітна берізка; вона гадала, що має право сподіватися трішки любові від трясогузка, який полюбляв подрімати по обіді в затінку її віт. Вона огортала його пахоцями, принаджувала своїми клейкими листочками мошкару, щоб йому зручніше було її хапати, а в розпал спеки згорнула з гілля та свіжого листя затишну зелену альтанку, щоб йому було прохолодніше. Зваблений стараннями берізки, трясогузок уже замислився, чи не оселитися йому тут на все літо. Та ось біда! Довелось втікати від орлиного сусідства на старій сосні світ за очі. Він проспівав берізці на прощання зворушливу пісеньку, але дуже тихенько, щоб не почув орел, – тільки його й бачили.

Не ліпше повелося і дрібним горобчикам у вільшаних хашах. Вони так безсоромно гріхородили, що дрізд, котрий замешкав на ясені, ніколи не міг вчасно заснути, гнівався і лаяв галасливе птаство. Поважний дятел по сусідству, споглядаючи те, так реготав, ледь не беркицьнувся з гілляки. Та ось з'явилися на сосні орли! І дрізд, і горобці, і дятел – усе, що вміло літати, – змушені були шукати притулку в іншому місці. Дрізд на лету кляв горобців і зарікався ще хоч раз сусідувати з ними.

І хоч як приязно світило сонце, ліс осамотів і посмутнів, тільки й міг пишатися старою могутньою сосною, але пиха та була мізерною. Ліс лякливо пригинався щоразу, коли налітав північний вітер, а сосна стримувала його натиск крилатим гіллям; орел кружляв понад нею, статечний і незворушний, наче то не шквал біснувався, а ніжний легіт роздмухував ледь чутні пахощі живиці. А як тішилися сосни-посестри! Не замислюючись, однак, над тим, що жодній з них не судилося цього року колисати пташині гніздечка на своїх вітах.

– Забирайтеся геть! – бундючилися вони. – Ми – вельможна родина, майже родичі королівські!

– Про що це ти замислився? – запитала, усміхаючись, Інґрід.

Вона вийшла з густих чагарів, розгортаючи руками гілля.

– Та чого тільки не наверзеться! – підхопився Турбйорн, уперто відводячи погляд від сестри й дивлячись на ліс. – Надто вже багато пліткують про мене в долині! – додав він, обтрушуючи глицю.

– Чому ти завжди переймаєшся чужими плітками?

– І сам не знаю... Та досі ніколи не говорили про те, чого я й наміру не мав робити...

– Недобре кажеш!

– Може, й так, але то правда.

Інґрід сіла в траву, Турбйорн стояв поруч, задивившись удалину.

– Я легко міг би стати таким, яким мене бажають бачити інші, та ліпше дали б мені спокій!

– У цьому є, зрештою, і твоя вина.

– Можливо, але й ті, інші, не без вини... Я вже казав і ще раз скажу: хай би дали мені спокій! – майже крикнув Турбйорн, звівши очі угору, на орла.

– Турбйорне! – злякано прошепотіла Інґрід.

Хлопець обернувся до сестри і всміхнувся.

– Усе гаразд! Кажу ж, чого тільки не нароїться в голові! Ти бачилася нині з Сюньове?

– Так, вона вже вибралася на полонину.

– Сьогодні?

– Так.

– Із сульбакенською чередою?

– Так.

– Тра-ля-ля...

До лісу сонце зазирає,

Трулялля...

Де ти, серденько моє?

Трампарам, трампарам...

Птаха стрепенулася спросоння, —

Що діється?

– Завтра ми теж виганяємо нашу череду на полонину, – озвалася Інґрід, прагнучи відволікти брата від тяжких думок.

– Я пожену! – сказав Турбйорн.

– Ні, тато сам хотів...

– Он як! – буркнув Турбйорн і замовк.

– Він питав сьогодні про тебе, – знову озвалася

Інґрід.

– Справді?

Турбйорн відрізав ножиком гіллячку й заходився зістругувати з неї кору.

– Ти мав би частіше розмовляти з батьком, – докірливо мовила сестра. – Він тебе дуже любить...

– Може, й твоя правда.

– Батько часто заводить про тебе мову, коли тебе нема вдома.

– Зате й слова від нього не дочекаєшся, коли я є... – У тому твоя вина.

- Може, й так...
- Не кажи так, Турбйорне! – Інґрід посмутніла. – Сам знаєш, у чому причина.
- То в чому?
- Я тобі маю про це розповідати?
- Та байдуже... Ти знаєш, що я знаю...
- Звісно: надто багато розмахуєш кулаками, а батько цього не любить.
- Ага, досі ще мене за ручку б тримав!
- Коли в бійку встряєш...
- То хай собі безкарно говорять селом, що на язик спливе?
- Ні, але ж можна й поступитися, не завжди піритися півнем! Он батько завжди так робив і став поважаним чоловіком.
- Може, його не так діймали за живе...
- Інґрід трохи помовчала, а тоді, оглянувшись, повела далі:
- Мабуть, не варто повертатися до цього знову, але... не потикайся туди, де збираються твої недруги!
- Го-го, саме туди й поткнуся! Інакше я не Турбйорн Гранлієн!
- Хлопець обстругав з гіллячки кору і розрізав її навпіл. Інґрід сиділа коло брата, довго дивилася на нього, а тоді нерішуче запитала:
- Підеш у неділю до Нургауга?
- Піду.
- Дівчина знову замовкла, потім, не дивлячись на брата, озвалася знову:
- Знаєш, що він приїхав до сестри на весілля?
- Знаю.
- Інґрід підвела погляд.
- Ох, Турбйорне, Турбйорне, – зітхнула вона.
- Гадаєш, це дає тепер йому більше права ставати між мною та іншими?
- Він не стає... Принаймні не більше, ніж цього хоче та, інша.
- Ніхто не знає, чого хочуть *інші*...
- Ти знаєш!
- Сама вона про це нічого не каже...
- Як можеш так казати! – скрикнула Інґрід, несхвально глянувши на брата, підвелася, озирнулася.
- Турбйорн викинув свою гіллячку, встромив ножа в чохла й повернувся до сестри.
- Послухай, мені часом це так набридає. Поголос йде не лише про мене, її теж зачіпає, бо все відбувається ніби потай. Хоча яка там потайність, я ж навіть на Сульбакені не буваю! Вона каже, що її батьки мене й бачити не хочуть. Мені наказано до неї ходити, як інші хлопці ходять до своїх дівчат, бо вона – свята! Отак!
- Турбйорне! – занепокоєно гукнула його сестра, але він наче й не чув.
- Батько й словом не бажає заступитися за мене. Каже: як заслужиш, буде твоєю. Плітки, лише плітки! А з іншого боку, нічого взамін за ту муку! Я навіть не знаю, чи й справді вона...
- Інґрід кинулася до Турбйорна, затуляючи йому рота долонею й озираючись назад. Хаші знову розгорнула чиясь рука, із заросляку з'явилася висока струнка дівчина з палахкотливим, мов ружа, рум'янцем. То була Сюньове.
- Добрий вечір! – привіталася вона.
- Інґрід глянула на Турбйорна, ніби хотіла сказати: «Ось бачиш!» Турбйорн відповів їй поглядом: «Краще б ти того не робила!» Ніхто не дивився на Сюньове.
- Може, дозволите примоститися біля вас на хвилику? Я так набігалася за день... – озвалася дівчина й сіла в траву.

Турбйорн зиркнув на те місце, де вона сідала, ніби хотів переконатися, чи не росяна там трава. Інгрід задивилася униз, ніби до чогось приглядалася у Гранлієні.

– Ой, лишенько! – раптом вигукнула вона. – Краса від’язалася і забрела в поле на свіжу оранку! Ото дурна корова! Ще й Марунька за нею... Несила вже того терпіти! Найвища пора виганяти худобу в гори!

Інгрід чимдуж побігла униз схилом, навіть не попрощалася. Сюньове також підхопилася на рівні ноги.

– Ти вже йдеш? – запитав Турбйорн.

– Мені час... – відповіла Сюньове, однак не рушила з місця.

– Могла б ще трохи побути... – мовив хлопець, не підводячи на неї очей.

– Іншим разом, – ледь чутно злетіло з її уст.

– Іншого разу можна ще довго чекати...

Сюньове глянула на Турбйорна, той також дивився їй просто у вічі. Минуло доволі часу, перш ніж вони знову заговорили.

– Сідай, – запропонував хлопець трохи ніяково.

– Ні... – похитала головою Сюньове й далі стояла. Турбйорн відчув, як у ньому здійснюється спротив, та раптом вона зробила щось зовсім несподіване: ступила до нього крок, нахилилася, зазирнула йому в очі й запитала, усміхнувшись:

– Ти сердишся на мене? – В її очах бриніли сльози.

– Ні, не серджуся, – відповів Турбйорн, почервонівши по самі вуха.

Він простягнув руку, однак Сюньове того не помітила, бо сльози застинали їй зір. Рука опала.

– То ти все чула? – спромігся він урешті на слово.

– Чула, – Сюньове глянула на нього й засміялася, а сльози зацебеніли ще рясніше.

Турбйорн геть розгубився, не знав, що діяти і що казати.

– Може, я був надто різким... – зірвалося йому з уст. Але то ще м’яко було сказано. Сюньове відвела очі й повернулася боком.

– Не тобі судити про те, чого не знаєш, – озвалася вона здушеним голосом, від якого Турбйорнові похолело на серці. Він почувався безпорадним, наче малий хлопчисько, тож бовкнув перше, що спало на думку:

– Вибач мені, будь ласка.

Сюньове вибухла нараз плачем. Бачити її ридання було понад його сили, Турбйорн підійшов до дівчини, обійняв за стан, прихилився до її плеча.

– Чи ти також кохаєш мене, Сюньове?

– Так, – схлипнула вона.

– Але щасливою не відчуваєшся?

Сюньове мовчала.

– Чому не бачу щастя у твоїх очах? – не відступався Турбйорн.

Дівчина заплакала ще гіркіше, поривалася вирватись з хлопцевих обіймів.

– Сюньове! – Турбйорн міцніше пригорнув її до себе. Сюньове притулилася до нього ридма ридуючи.

– Нам треба поговорити, – мовив Турбйорн, допоміг їй сісти у верес і сам сів поруч.

Дівчина витерла очі, спробувала усміхнутися, але намарно. Турбйорн взяв її за руку й, зазираючи в обличчя, запитав:

– Чому мені невільно приходити на Сульбакен, кохана?

Сюньове мовчала.

– Ти ніколи не просила про це батьків?

Знову мовчання.

– Але чому?! – допитувався Турбйорн, притягаючи її за руку ближче до себе.

– Я не сміла... – ледве чутно відповіла дівчина.

Турбйорн спохмурнів, схилився до колін, обхопивши голову руками.

– Так я ніколи не потраплю на Сульбакен...

Замість відповіді Сюньове мовчки смикала верес.

– Так... я, мабуть, чимало накоїв такого... чого не треба було... Але ти могла би бути до мене поблажливішою... Я не такий вже поганий... – Турбйорн затнувся на мить, а тоді повів далі: – До того ж я ще дуже молодий... Лише двадцять літ минуло... Я... – йому важко було добирати слова. – Однак людина, яка *по-справжньому* кохає мене... мала би...

Турбйорн замовк.

– Не кажи так, – приглушеним голосом озвалася Сюньове. – Ти не знаєш, як я... Навіть Інгрід не наважуюся розповісти... – Сюньове затремтіла від плачу, – ... яку... муку... я терплю!

Турбйорн схопив Сюньове в обійми й щосили притиснув до себе.

– Поговори з батьками, – прошепотів він. – І все налагодиться, ось побачиш!

– Буде так, як *ти* хочеш.

– Я хочу? А ти?

Сюньове повернулася до нього й обвила його шию руками.

– Якби ж то ти кохав мене так, як я тебе! – заговорила гаряче, намагаючись усміхнутися крізь сльози.

– Хіба ж я тебе не кохаю? – мовив стиха, ніжно Турбйорн.

– О ні, ти не дослухаєшся до моїх слів! Добре знаєш, що може звести нас до купи, і нічого для цього не робиш! Чому?! – тепер слова прорвалися потоком: – Господи милосердний! Ти навіть не уявляєш, як чекаю я того дня, коли зможу привести тебе на Сульбакен! Але мені завжди доводиться чути про якісь твої непотребні витівки. І від кого? Від власних батьків!

Турбйорна враз немов блискавкою уразило. Він так виразно уявив собі, як Сюньове тужить на Сульбакені, палко сподіваючись тієї миті, коли зможе припровадити його до своїх батьків, а він позбавляє її такої нагоди.

– Чому ти раніше не казала мені про це, Сюньове?

– Та як не казала!

– Мабуть, не так казала...

Сюньове замислилася, тереблячи свого фартушка.

– Може, я не насмілювалася...

Те, що дівчина, можливо, боїться його, так схвилювало Турбйорна, що він уперше в житті поцілував її.

У Сюньове, спантеличеній поцілунком, миттю висохли сльози; вона розгубилася, то несміливо усміхалася, відводила очі, то знову дивилася на коханого і нарешті засміялася. Обоє мовчали, лише сплелися руками, не наважуючись на міцніший потиск. Урешті Сюньове висмикнула свою долоньку, витерла очі й личко від сліз, пригладила волосся, що трохи скуйовдилось. Турбйорн сидів, задивившись на неї, думаючи свою думу: «Вона сором'язливіша за інших дівчат у долині й хоче, щоб до неї ставилися інакше, тож хай буде її воля...»

Він провів її до полонини – дорога була зовсім близька. Турбйорнові кортіло взяти її за руку, та щось найшло на нього, він навіть не наважувався торкнутися дівчини. Одне те, що йому дозволено йти поруч, видавалося дивом... Прощаючись, він сказав:

– Тепер уже нескоро почувеш про мене лихі слова...

Удома Турбйорн застав батька за роботою, той носив мішки зі збіжжям від комори до млина. Сусіди з усієї околиці мололи своє збіжжя на Гранлієні, коли міліли їхні потічки. Гранлієнський потік ніколи не пересихав. Міхів назбиралося чимало, деякі були дуже великими, а деякі – велетенськими. Жінки неподалік над водою викручували випрану білизну. Турбйорн підійшов до батька, ухопився за один мішок.

– Може, допомогти?

– Сам впораюся, – відповів Семун, рвучко завдав собі міха на спину й поніс до млина.

– Тут їх вистачить на обох, – буркнув Турбйорн, узявся за два, підставив плечі, підпер ліктями і поніс.

Дорогою він перестрів батька. Семун глянув на сина, але нічого не сказав. Повертаючись до комори, Турбйорн знову зустрів батька з двома іще більшими міхами на спині. Тепер хлопець узяв одного невеличкого мішка. Семун, минаючи сина, окинув його поглядом, ще довшим, ніж перед тим. Потім обоє таки зійшлися водночас під коморою.

– Тут приходили з Нургауга, – сказав Семун. – Просили тебе на весілля...

Інгрід відірвалася від прання, благально глянула на брата. У погляді матері теж прозирало благання.

– Он як, – сухо відізався Турбйорн і висадив цього разу собі на плечі два найбільші з-посеред купи міхи.

– Підеш? – понуро запитав Семун.

– Ні!

Розділ четвертий

З Гранлієнської полонини гарно було видно всю околицю, насамперед Сульбакен, обрамлений строкатим лісом; далі виднілися інші хутірці, оточені звідусіль гаями, тому зелені моріжки з хатами посередині видавалися клаптиками землі обітованої, відвойованої у дикої природи. Чотирнадцять хуторів можна було налічити, споглядаючи долину з полонини; Гранлієн тонув у лісовій гущавині, з-поміж дерев визирали тільки дахи будівель, та й то коли стояти на самому чубку кичери.

Дівчата, дарма, що не розгледіти добре самого хутора, часто дивилися на дим, який клубочився з димарів.

– Мама саме готує обід, – мовила Інгрід. – Печеню із засоленого м'яса з салом.

– О, чуєш, вже гукають чоловіків до столу, – озвалася Сюньове. – Цікаво, де вони сьогодні працюють?

Дівчата спостерігали за цівкою диму, яка спершу жваво й весело вихоплювалася у пронизане лагідним сонцем повітря, та невдовзі уповільнювала свій розгін, розімлівала, щоб спровокувати полинати широкою смугою понад лісом, потроху розсмоктуючись до ледь помітного серпанку, а потім і зовсім зникнути. Так само й дівочі думки зринали в голові, неквапно вилися горами й долами. Нині вони снували навколо Нургауга. Весілля відгуляли позавчора, але забава зазвичай тривала ще тиждень по тому, тож на полонину й досі долинали звуки пострілів й окремі вигуки найгорлатіших парубків.

– Он як веселяться, – з жalem сказала Інгрід.

– А я їм не заздрю, – мовила Сюньове, беручись до рукоділля.

– Хотілось би й мені з ними розважитись...

Інгрід сиділа навпочіпки, спостерігаючи за тим, що відбувалося на подвір'ї Нургауга. Гості тинялися поміж будинками, юрмилися під коморою, певно, там стояв стіл з наїдками; деякі пари трималися окремішньо, ніжно воркуючи.

– Не розумію, чого тебе так вабить туди, – буркнула Сюньове.

– Й сама не знаю, – стенула плечима Інгрід, не міняючи пози. – Потанцювати кортить... – додала вона.

Сюньове промовчала.

– Ти ніколи не танцювала? – запитала Інгрід.

– Ніколи.

– Гадаєш, танцювати – то гріх?

– Хтозна...

Інгрід більше не розпитувала, згадавши, що гаугіанцям танцювати заборонено, і не сміючи поцікавитись, як ставляться до цього батьки Сюньове. Але її думки водно крутилися довкола танців, тож вона, зрештою, не витерпіла:

– Кращого танцюриста, ніж Турбйорн, не знайти на всю околицю...

– Вірю, – за якусь мить зронила Сюньове.

– Тобі варто побачити, як він танцює! – вигукнула Інгрід, обернувшись до товаришки.

– Ні, не хочу, – квапливо заперечила Сюньове.

Інгрід вражено замовкла, а Сюньове схилилася над плетивом, рахуючи вічка. Та вже за мить опустила рукоділля на коліна й, задивившись удалину, мовила:

– Такою щасливою, як нині, я вже давно не була...

– Чом це? – здивувалася Інгрід.

– Та... бо він не танцює зараз у Нургаугів.

Інгрід сиділа, поринувши в задуму.

– Там, напевно, дівчата так і вились би коло нього... – озвалася за якийсь час.

Сюньове вже було розтулила рота, аби щось сказати, однак промовчала, витягнула дротика й обернула плетиво іншим боком.

– Турбйорнові аж жижки трясуться, так кортить потанцювати. Я його добре знаю! – вигукнула Інґрід і враз похопилася, що бовкнула зайве, глянула на Сюньове, яка схилилася над плетивом, зашарівшись наче мак.

Інґрід миттю згадала кожне слово з розмови, сплеснула руками, впала навколішки перед товаришкою і зазирнула їй у вічі. Але Сюньове незворушно плела собі далі. Тоді Інґрід розсміялася:

– Ти вже кілька днів щось від мене приховуєш!

– Про що це ти? – знічено глянула на неї Сюньове.

– Ти гніваєшся не тому, що Турбйорнові подобається танцювати... – личко Інґрід сяяло усміхом.

Сюньове вперто мовчала. Тоді Інґрід обняла її за шию і прошепотіла до вуха:

– Ти гніваєшся, бо він не з тобою танцює, а з іншими...

– Що ти плетеш! – обурено вигукнула Сюньове, вивернулася з обіймів і скочила на рівні ноги.

Інґрід теж підвелася з вересу, рушила за товаришкою.

– Шкода, що ти не вмієш танцювати, Сюньове! – сміялася вона. – Дуже шкода! Ходімо, я тебе навчу! – Інґрід охопила дівчину за стан.

– Чого ти від мене хочеш? – опиралася Сюньове.

– Навчити тебе танцювати, аби не сумувала, що він танцює з чужими дівками.

Тепер уже й Сюньове засміялася, хоча й вимушено.

– Ще хтось побачить, – мовила вона.

– Дай, Боже, тобі здоров'я за такі слова, хоча дурне кажеш! – вигукнула Інґрід, замуликала собі під ніс і закружляла Сюньове в такт мелодії.

– Ні... ні... я не вмію...

– Сама щойно казала, що давно не була такою щасливою. Ну ж бо!

– Не знаю, чи зумію...

– Ось спробуй, і сама побачиш, що це зовсім неважко!

– Тобі годі всидіти на місці, Інґрід!

– Так казав кіт до горобця, що ніяк не хотів датися йому до лап... Ходімо!

– Та мені б і самій хотілося, але...

– Уяви собі, я – Турбйорн, а ти – його молода дружина, яка не потерпить, аби він танцював з кимсь іншим, окрім неї.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.